

РЕШЕНИЕ

№ 346

гр. Сандански, 29.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

РАЙОНЕН СЪД – САНДАНСКИ, IV ГРАЖДАНСКИ СЪСТАВ, в
публично заседание на тринадесети декември през две хиляди двадесет и
трета година в следния състав:

Председател: Катя Сукалинска

при участието на секретаря Надежда Ж. Малинова Смиленска
като разгледа докладваното от Катя Сукалинска Гражданско дело №
20231250100844 по описа за 2023 година

Производството по настоящото гр.д.№844/2023г. по описа на Районен съд-
Сандански е образувано по искова молба на В. Й. М. /Л...../, ЕГН *****,
гр.С., ж.к.Сп. №., вх... ет.ап., против „Ст. – Кр.“ АД, ЕИК ....., седалище и
адрес на управление гр.Ш., пл.“Об.“ №.. п.представявано от Ст. Н. Т., с
която са предявени обективно съединени иски с правно основание чл.26,
ал.1, пр.1, пр.2 и пр.3 от ЗЗД за прогласяване нищожността на клаузата на
чл.23 от Договор за потребителски кредит от разстояние №..../.....г.,
предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 0.9% от стойността на
усвоената сума, в случай на непредставяне на обезпечение, като
противоречаща на закона /на ЗЗП и ЗПК/, евентуално заобикаляща закона
/ЗПК/, евентуално накърняваща добрите нрави, както и осъдителен иск с
правно основание чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД за заплащане на сумата от 21.50 лв.,
представляваща платена без основание сума по нищожната договорна клауза
за неустойка, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на
подаване на исковата молба до окончателното изплащане.

В исковата молба се твърди, че между В. Й. М. в качеството ѝ на
заемополучател и „Ст.-Кр.“ . в качеството на заемодател е сключен Договор
за потребителски кредит от разстояние №..../..г., по силата на който на
заемополучателя е отпуснат кредит в размер на 400 лв., а срокът за
погасяване на първия транш е 30 дни. Размерът на годишната лихва е 36%, на
ГПР – 42.58%, а размерът на общата сума, която подлежи на връщане е 412
лв.

В чл.13, ал.1 от Договора е уговорено договорът за заем да бъде обезпечен
с гарант, отговарящ на условията, посочени в Общите условия, или банкова
гаранция. Неизпълнението на посоченото задължение създавало задължение

за заемополучателя да заплати неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоения кредит, платима разсрочено заедно с вноските по кредита, съгласно чл.23 от договора. На това основание на ищцата е начислена неустойка в размер на 108 лв., като по този начин общата дължима сума по кредита възлиза на 520 лв.

На първо място, се твърди, че целият договор за потребителски кредит е недействителен на основание чл.22 във вр. с чл.10, ал.1 и чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК поради неспазване на предвидената от закона форма и непосочване в договора на ГПР, което водило до недействителност и на самата неустоечна клауза. В договора не била разписана методиката на формиране на ГПР и не било посочено кои компоненти са включени в него и как същият е формиран. Описаните в договора такси и разходи, вкл. възнаградителна лихва и неустойка, следвало да се прибавят при изчисляване на ГПР и това би довело до различен ГПР от посочения в договора ГПР. В случая било налице погрешно посочване от кредитора на ГПР, а действителният такъв бил в размер многократно надвишаващ допустимия по чл.19, ал.4 от ЗПК. Съзнателното погрешно посочване от кредитора на ГПР, както и непосочването на компонентите, които влизали в него, с цел заобикаляне на ограниченията на ЗПК, следвало да се тълкува като цялостно неизпълнение на чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК и водило до недействителност на целия договор съгласно чл.22 от ЗПК.

С тези действия на ответника се целяло заобикаляне на изискванията на ЗПК за точно посочване на финансовата тежест на кредита за длъжника. Непосочването в договора на реално прилагания ГПР представлявало заблуждаваща търговска практика по смисъла на чл.68д, ал.1 и ал.2 от ЗЗП.

Договорът бил недействителен и поради противоречие с добрите нрави на клаузата за възнаградителна лихва, която била прекомерно висока.

Твърди се, че потребителят изначално бил поставен в невъзможност да осигури в твърде краткия 3-дневен срок уговореното обезпечение – поръчител /солидарен длъжник/, които да отговорят на всички изисквания, посочени в договора.

Твърди се, че неустоечната клауза била нищожна поради противоречие с добрите нрави. Уговорената неустойка излизала извън присъщите ѝ обезщетителна, обезпечителна и санкционна функция. Били нарушени основните принципи на договорната свобода по чл.9 от ЗЗД, на справедливост и добросъвестност в отношенията между потребител и кредитор. Процесната неустойка била предвидена за неизпълнение на задължение за предоставяне на обезпечение, а не на същинското задължение по договора за връщане на заетата сума, без да ставало ясно изобщо какви вреди обезщетява, след като кредиторът сам бил оценил кредитоспособността на длъжника и одобрил отпускането на кредита преди да му е предоставено обезпечение. С уговарянето на тази неустойка заемотателят целял единствено да се обогати.

На следващо място, с неустойката се заобикаляла разпоредбата на чл.33, ал.1 от ЗПК. С процесната клауза за неустойка в полза на кредитора се уговаряло още едно допълнително обезщетение за неизпълнение на акцесорно задължение – недадено обезпечение, от което не произтичали вреди. Подобна неустойка всъщност обезпечавала вредите от това, че вземането няма да може да бъде събрано от длъжника в срок. Тези вреди обаче се обезщетявали чрез мораторната лихва по чл.33, ал.1 от ЗПК, поради което подобно кумулиране

на неустойка за забава с мораторна лихва било недопустимо.

Непредставянето на обещано обезпечение по принцип имало за последица предсрочна изискуемост на задължението съгласно чл.71 от ЗЗД. В случая обаче кредиторът не е имал за цел да получи обезпечение, а да прикрие с неустойката по-високата цена за предоставената финансова услуга.

Твърди се, че неустоечната клауза била нищожна поради неравноправния ѝ характер.

Ищецът твърди, че тази клауза не е индивидуално уговорена.

Ищецът твърди, че към датата на подаване на исковата молба, кредитът е изцяло погасен.

В отговора на исковата молба ответното дружество „Ст...-Кр.“ .. оспорва предявения иск като неоснователен.

Твърди, че процесният договор за кредит е сключен от разстояние съгласно изискванията на ЗПФУР и ЗЕДЕУУ, по инициатива на ищцата с попълване на електронна заявка за отпускане на кредит на сайта на дружеството. След одобрение на подадената заявка от страна на кредитора, на посочената от ищцата електронна поща в заявката, ѝ били изпратени проект на договора, погасителен план, СЕФ и ОУ, които съдържали предвидената в закона преддоговорна информация за желания кредит, в т.ч дължимите от ищцата суми- главница, брой и размер на месечни вноски, падеж, ГЛП, ГПР, изискването за предоставяне на обезпечение. След запознаване с всички условия, ищцата е натиснала бутона „подпис“, с което е изразила своето недвусмислено съгласие за сключване на договора. По този начин между страните бил сключен във формата на електронен документ Договор за потребителски кредит – кредитна линия предоставен от разстояние №...../.....г. На датата на сключване на договора ответното дружество било предоставило заемната сума от 400 лв. на ищцата по предпочетен от нея начин – в брой на каса на Изипей.

Твърди се, че неустойката за непредоставяне на обезпечение не е била начислявана и не е била събирана от ответното дружество. Въпреки това, са изложени правни съображения за валидност на договорната клауза, предвиждаща заплащането на процесната неустойка. Твърди се, че същата се определя като процент от заетата сума и се начислява докато не бъде изпълнено непаричното задължение за предоставяне на обезпечение.

В съдебно заседание ищцата не се явява и не изпраща представител. Преди съдебното заседание чрез упълномощен адвокат представя писмено становище по съществото на делото. Претендира сторените в производството разноски по представен списък по чл.80 от ГПК.

Ответното дружество не изпраща свой представител в съдебно заседание. В писмено становище чрез упълномощен адвокат пледира за отхвърляне на исковите претенции като неоснователни. Моли за присъждане на разноски.

Въз основа на събраните по делото доказателства, преценени поотделно и в тяхната съвкупност, съдът приема за установена следната фактическа обстановка:

По делото не е спорно, че на 10.07.2021г. между „Стик-Кредит“ АД като кредитор и В. Й. М. като кредитополучател /потребител/ по реда на ЗПФУР е сключен Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставен от разстояние №711994/10.07.2021г. при следните параметри на отпуснатия заем съгласно чл.1: общ размер на максимално разрешения лимит

по кредитна линия – 400 лв., лихвен процент по кредита – 36%, ГПР – 42.58%, обща сума, дължима от потребителя по първия отпуснат транш – 412 лв., срок за погасяване на първия транш – 30 дни, лихвен процент, който се прилага при просрочени задължения – 10%, обезпечения – поръчител или банкова гаранция. Видно от представения Погасителен план към договора, кредитът следва да бъде погасен на една вноски с падеж 09.08.2021г.

Съгласно чл.13 от Договора в случай, че страните са уговорили обезпечение, потребителят следва в срок до 3 дни от подписване на настоящия договор да осигури действието на трето физическо лице, изразяващо се в сключване на договор за поръчителство по чл.138 и сл. от ЗЗД с и в полза на кредитора, с което третото лице се задължава да отговаря за изпълнението на всички задължения на потребителя по настоящия договор, вкл. за погасяване на главница, лихви, неустойки и други обезщетения, такси и други, или да предостави банкова гаранция, съдържаща безусловно и неотменимо изявление на банката да заплати на кредитора всички задължения на потребителя по настоящия договор /вкл. главница, лихви, неустойки и други обезщетения, такси и други/ в срок от един работен ден, считано от датата, на която банката е получила писмено искане от страна на кредитора за заплащане на тези задължения, със срок на валидност на банковата гаранция най-малко 30 дни след падежа на последната вноска. Третото лице-поръчител, както и банковата гаранция следва да отговарят на изискванията, посочени в ОУ /чл.20-22 от ОУ/ и да бъдат одобрени от кредитора.

По силата на чл.23 от Договора в случай, че потребителят не изпълни задължението си посочено в чл.13, същият дължи на кредитора неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоената по кредита сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение, като неустойката се заплаща периодично заедно с всяка погасителна вноска. Видно от Погасителния план, дължимата неустойка за непредставяне на обезпечение е 108 лв., а общата дължима сума по кредита – 520 лв.

От заключението на съдебно-счетоводната експертиза се установява, че за усвояване на процесния кредит, на 10.07.2021г. кредиторът „Ст.-Кр.“ АД е превел на кредитополучателя В. Й. М... сумата от 400 лв. На ..г. кредитополучателят е внесъл сума в размер на 424 лв., с която са погасени начислените задължения по Договора за потребителски кредит №..... както следва: - 400 лв. – главница по кредита; - 2.40 лв. – начислена договорна лихва за периода от 10.07.2021г. /датата на усвояване на главницата/ до 15.07.2021г. /датата на погасяване на кредита/; - 21.60 лв. – начислена неустойка по чл.23, ал.1 от Договора. Вещото лице е изчисло ГПР по договора за кредит в два варианта – при първия вариант, при който при изчисляване на ГПР се включва само възнаградителната лихва, същият се равнява на 42.5761%; при втория вариант, при който при изчисляване на ГПР се включва възнаградителната лихва и начислената неустойка, същият се равнява на 6125.4733%.

При така установената фактическа обстановка, съдът прави следните правни изводи:

Предявени са обективно съединени иски за прогласяване нищожността на неустоечната клауза на чл.23 от Договор за потребителски кредит от разстояние №...../.....г., предвиждаща заплащането на неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоената сума, в случай на непредставяне на

обезпечение, като противоречаща на закона /на ЗЗП, ЗПК/, евентуално заобикаляща закона /ЗПК/, евентуално накърняваща добрите нрави, с правно основание чл.26, ал.1, пр.1, пр.2 и пр.3 от ЗЗД във вр. с чл.22 от ЗПК във вр. с чл.10, ал.1 и чл.11, ал.1, т.10 от ЗПК във вр. с чл.146 от ЗЗП във вр. с чл.143, ал.2, т.5 от ЗЗП във вр. с чл.68д от ЗЗП във вр. с чл.19, ал.4 от ЗПК и чл.33, ал.1 от ЗПК. Предявеният иск за прогласяване нищожността на клаузата за неустойка е съединен в условията на обективно кумулативно съединяване с осъдителен иск по чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД за заплащане на сумата от 21.50 лв., представляваща платена без основание сума по нищожната договорна клауза за неустойка, ведно със законната лихва върху нея, считано от датата на подаване на исковата молба до окончателното изплащане.

По отношение на иска за прогласяване на нищожността на неустоечната клауза от договора:

В исковата молба ищцата претендира прогласяване на нищожност на клаузата за неустойка в договора за кредит на три основания – противоречие със закона, заобикаляне на закона и накърняване на добрите нрави. В съдебната практика се приема, че когато искът е за прогласяване недействителност на сделка /респ. договорна клауза/ и в исковата молба са заявени повече от едно от законовите основания за недействителност, съдът е длъжен да приеме, че е сезиран с множество обективно съединени искове. Независимо от поредността и съотношението, посочени от ищеца, исковете се считат предявени в условията на евентуалност и съдът е длъжен да ги разгледа в поредността, произтичаща от естеството на въведеното основание – от най-тежкото към най-лекото, както и според това дали въведените основания са специални /предвидени в специален закон/ или общи /предвидени в чл.26 от ЗЗД/. Ако сделката /респ. договорната клауза/ е недействителна на едно основание, предвидено в закона, е безпредметно прогласяването на нейната недействителност на друго основание /Решение №198/10.08.2015г. по гр.д.№5252/2014г. на ВКС; Решение №199/12.07.2016г. по гр.д.№583/2016г. на ВКС, IV г.о.; Решение №40/07.04.2020г. по гр.д. №2383/2019г. на ВКС, IV г.о. и др./.

Принципно атакуваната сделка /респ. договорна клауза/ може да страда от различни пороци, всеки от които да е основание за обявяване на нищожността, но правният резултат, който ще се постигне с уважаването на иска на едно от въведените основания, изключва интереса от обявяване на нищожност на някое от другите въведени основания.

Съобразно гореизложеното, съдът следва да се произнесе по предявения иск за нищожност поради противоречие със закона.

Едно от основанията за нищожност, поддържани в исковата молба, е нищожност поради противоречие със Закона за защита на потребителите и в частност с разпоредбата на чл.146 във вр. с чл.143 от ЗЗП, която предвижда нищожност на неравноправни клаузи в договор, сключен с потребител.

Съгласно легалното определение на пар.13, т.1 от ДР на ЗЗП „потребител“ е всяко физическо лице, което придобива стоки или ползва услуги, които не са предназначени за извършване на търговска или професионална дейност, и всяко физическо лице, което като страна по договор по този закон действа извън рамките на своята търговска или професионална дейност.

В конкретния случай сключеният между страните договор за потребителски кредит представлява договор, сключен с потребител по смисъла на

горецитираната разпоредба. Съгласно чл.146, ал.1 от ЗЗП неравноправните клаузи в договорите, сключени с потребител, са нищожни, освен ако са уговорени индивидуално. Неравноправна клауза в договор, сключен с потребител, е уговорка във вреда на потребителя, която не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца или доставчика и потребителя /чл.143, ал.1 от ЗЗП/.

Според настоящия съдебен състав неустоечната клауза в процесния Договор за потребителски кредит, предвиждаща задължение за кредитополучателя да плати неустойка в размер на 0.9% от стойността на усвоената сума за всеки ден, през който не е предоставено договореното обезпечение, е неравноправна клауза по смисъла на чл.143, ал.1 от ЗЗП, поради което е и нищожна на основание чл.146, ал.1 от ЗЗП, доколкото не се доказва клаузата да е индивидуално уговорена. Съображенията за това са следните:

Съгласно разпоредбата на чл.16 от ЗПК преди сключване на договора за кредит кредиторът има задължение за оцени кредитоспособността на потребителя въз основа на достатъчно информация, в т. ч. информация, получена от потребителя, и ако е необходимо, след като извърши справка в Централния кредитен регистър или в друга база данни, използвана в Република България за оценка на кредитоспособността на потребителите. Процесната неустоечна клауза прехвърля риска от неизпълнение на задължението на финансовата институция за предварителна оценка на платежоспособността на длъжника върху самия длъжник. При извършена предварителна оценка от кредитора, че е нужно обезпечение, той не би трябвало да отпуска кредита, преди да се предостави обезпечение /чл.18 от ЗПК/. Недобросъвестно е поведението на кредитора, с което черпи права за себе си от неизпълнение на собственото си задължение да направи предварителна оценка, с оглед недопускане на необосновано кредитиране на неплатежоспособно лице.

Отделно от това, с тази неустойка се търси обезщетение за вредите от това, че вземането може да не бъде събрано от длъжника. Тези вреди обаче по силата на чл.33, ал.1 от ЗПК се обезпечават с начисляването на законна лихва за забава. Чрез кумулирането и на неустойка се цели неоснователното обогатяване на кредитора, тъй като е видно, че посочената клауза позволява същият да получи сигурно завишено плащане, като това оскъпяване не е било надлежно обявено на потребителя чрез включването му в ГПР, който би надвишил допустимия от закона праг по чл.19, ал.4 от ЗПК /съобразно заключението на съдебно-счетоводната експертиза/.

Предвид изложеното, посочената клауза в договора следва да се окачестви като неравноправна по смисъла на чл.143, ал.1 и чл.143, ал.2, т.5 и т.19 от ЗЗП и като нелоялна и заблуждаваща търговска практика – уговорката е във вреда на потребителя, тъй като не отговаря на изискването за добросъвестност и води до значително неравновесие между правата и задълженията на търговеца и потребителя, който е поставен в неравностойно положение спрямо кредитора, поради задължението му да заплати необосновано висока неустойка и поради невъзможността да прецени икономическите последици от договора, при който на практика кредитът му се оскъпява многократно.

Както вече беше посочено, ако договорната клауза е недействителна на

едно основание, предвидено в закона, е безпредметно прогласяването на нейната недействителност на друго основание. Поради това съдът не разглежда останалите наведени от ищцата основания за нищожност на процесната договорна клауза.

По иска с правно основание чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД:

Предявеният иск е основателен.

От заключението на вещото лице по съдебно-счетоводната експертиза се установи, че ищцата е заплатила на ответника сумата от 21.60 лв. за начислена неустойка по договора. Установи се, че процесната неустоечна клауза е недействителна, поради което не е породила задължение кредитополучателя. Ето защо, платената сума по недействителната клауза за неустойка е дадена при начална липса на основание за плащането, поради което е недължимо платена и подлежи на връщане на основание чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД, ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба до окончателното погасяване. В случая ищцата претендира връщане на сума в размер на 21.50 лв., а не на 21.60 лв., като претенцията ѝ е изцяло основателна.

По разноските:

На основание чл.78, ал.1 от ГПК ищцата има право да ѝ бъдат заплатени сторените по делото разноски за платена държавна такса в размер на 100 лв. и 300 лв. за съдебно-счетоводна експертиза. В полза на адв.Д. Милев следва да се присъди адвокатско възнаграждение за оказаната безплатна правна помощ на ищцата на основание чл.38, ал.2 във вр. с чл.38, ал.1, т.2 от ЗАДв в размер на 480 лв. с ДДС, съгласно чл.7, ал.2, т.1 от Наредба №1/2004г. за минималните размери на адвокатските възнаграждения.

Водим от горното, съдът

РЕШИ:

ПРОГЛАСЯВА за нищожна на основание чл.26, ал.1, пр.1 от ЗЗД във вр. с чл.146, ал.1 във вр. с чл.143 от ЗЗП като неравноправна клаузата на чл.23 от Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставен от разстояние №...../.....г., сключен между В. Й. М., ЕГН *****, гр.С....., ж.к.Сп.. №., вх.. ет., ап., като кредитополучател, и „Ст.. – Кр.“ АД, ЕИК ....., седалище и адрес на управление гр.Ш., пл.“Об..“ №..., представлявано от Ст.. Н.. Т., като кредитор, която клауза предвижда заплащането на неустойка при непредставяне на обезпечение.

ОСЪЖДА, на основание чл.55, ал.1, пр.1 от ЗЗД, „Ст.. – Кр.“ .., ЕИК .., седалище и адрес на управление гр.Ш., пл.“Об..“ №..., представлявано от Ст.. Н.. Т., да заплати на В. Й. М. /Л./, ЕГН *****, гр.С..., ж.к.Сп.. №., вх.. ет..ап., сумата от 21.50 лв. /двадесет и един лева и петдесет стотинки/, представляваща недължимо платена сума за неустойка по чл.23 от Договор за потребителски кредит под формата на кредитна линия предоставен от разстояние №../..г., ведно със законната лихва от датата на подаване на исковата молба – 22.07.2023г. до окончателното плащане.

ОСЪЖДА, на основание чл.78, ал.1 от ГПК, „Ст.. – Кр.“ АД, ЕИК .. седалище и адрес на управление гр.Ш., пл.“Об.. №..., представлявано от Ст.. Н... Т., да заплати на В. Й. М. /Л./, ЕГН *****, гр.Сандански, ж.к.Сп..

№., вх.. ет., ап., сумата от 400 лв. /четиристотин лева/, представляваща направени по делото разноси за платена държавна такса и съдебно-счетоводна експертиза.

ОСЪЖДА „Ст.. – Кр.. АД, ЕИК .., седалище и адрес на управление гр.Ш., пл.“Об..“ №., представлявано от Ст.. Н.. Т..в, да заплати на адв.Д. М... М..., гр.С.. 1000, ж.к.М.. л., бл..., вх.. ет., оф..., на основание чл.38, ал.2 от Закона за адвокатурата сумата от 480 лв. /четиристотин и осемдесет лева/ с вкл. ДДС за адвокатско възнаграждение.

Решението подлежи на обжалване с въззивна жалба пред Окръжен съд-Благоевград в двуседмичен срок от връчването му на страните.

Съдия при Районен съд – Сандански: _____